

PRELOM

Izhaja vsak četrtek. —
Naročnina letno Din 30.—.

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ul. št. 8 v
Ljubljani.

Telefon št. 3770. — Pošt.
ček. račun št. 10.499.

Združenje borcev Jugoslavije v dolenjski metropoli.

Novo mesto — Novi ljudje — Nova doba — Naš zbor je bil — zbor vse Dolenjske — Kdor je bil zraven, je videl, kje je srce našega naroda — Dolenjci brzojavno pozdravljajo Nj. Vel. Kralja Aleksandra — Možati nastop dolenskih borcev dokazuje, da je naše ljudstvo vredno lepše usode — Lepša usoda našega naroda je cilj gibanja borcev — Ta cilj je borba za našo — staro pravdo.

Bojevniska misel se kot požar širi po vsej banovini. Danes se mirno lahko reče, da je v taboru borcev organiziran cvet naroda, vsi odrasli možje in moška mladina, z njimi pa ves pošten narod brez razlike. Ljudstvo vstaja z novim gibanjem k novemu življenju. Vsako zborovanje Združenja borcev Jugoslavije je nova velika manifestacija vsega naroda za ideale borcev, za red, pravico in poštenje.

V nedeljo, 8. t. m. je dokazala tudi dolenska stran, da je vsa v taboru „Boja“. Velikega javnega zborovanja borcev niso mogle preprečiti niti spletke nekajh vznemirjenih zemljanov niti deževno vreme. Shod se je navzlic dežju vršil na Glavnem trgu. Iz daljne okolice so se zborovalci pripeljali tudi z avtobusi, okrašenimi z državnimi zastavami. Dež je napravil mnogo škode. Ob lepem vremenu bi bil obisk še veliko večji, vendar pa je bil z ozirom na dež za Novo mesto vseeno še rekorden in je zlasti važno, da poslušalci kljub dežju niso odšli ter so zdržali do konca. Zboro-

valci so zavzeli v četverokotu ves prostor med vogalom Seidlove hiše do konca Koširjeve hiše na eni strani ter od Konciljeve do Ogorečeve hiše. Po pravilni cenitvi je bilo okoli 2500 zborovalcev na prostem, meščanje pa so poslušali govore tudi z vseh oken širnega trga. Kdor drugi ima lahko tak shod v Novem mestu, naj poskusi.

Govorniki so govorili z balkona Šmalčeve hiše, ki je bil prevlečen z veliko državno trobojnico.

Zbor je kmalu po poldesetih otvoril predsednik pripravljalnega odbora krajevnih organizacij Združenja borcev Jugoslavije za Novo mesto tov. dr. Davorin Gros. Za njim so po vrsti govorili delegati osrednjega izvršnega odbora, tovariši Stane Vidmar, Ture Šturm in Vladislav Fabjančič. Del govora prinašamo danes, ostali pa izidejo v prihodnji številki.

Ob pol 12. je predsednik zaključil zborovanje, ki se je kot vedno pri borcih izvršilo v največjem redu.

smo prepričani, da bodo imeli tisti, ki so ostali med vojno doma in niso trpeli pomanjkanja, sami toliko čuta v sebi, da bodo za naprej upoštevali brezmejne žrtve, ki smo jih borci doprinesli za domovino in zanje. Nismo se rinili v ospredje in smo mirno gledali, kako so se razni avstrijski in vojni špekulanti rinili v ospredje in se dokopali do prvih in vodilnih mest, zatrjujoč preprostem in nevednemu narodu svoj lažni patriotizem. V svoji naivnosti smo

To gospodarstvo in te strankarske spletke, kjer je šlo vsakomur le za dobro korito, so privedle tako daleč, da je moral sam naš kralj poseči vmes, da napravi red in reši državo pred popolnim gospodarskim propadom. Izdal je šestojanuarski manifest, ki je globoko zamišljen in ki so ga vsi poštene Jugoslovani z veseljem pozdravili, upajoč, da bo sedaj nastal v državi najvzornejši red in da se bo za naprej gospodarilo pošteno in pravično. Govornik nato popisuje, kako so se nadalje razvijali dogodki, kak odziv je dobilo to veliko zgodovinsko dejanje, in nadaljuje:

Naše državno gospodarstvo je še naprej hiralo in nazadovalo, pri tem pa so nekateri neverjetno hitro obogateli. Jasno je, da si na pošten način nihče ni mogel čez noč pridobiti milijonov. Doživeli pa smo, da so si ljudje, ki včeraj še niso imeli nič, v kratkem času pridobili milijonska premoženja, naložena v precejšni meri na varnem v inozemstvu, dočim narod iz dneva v dan bolj obubožava. Proračunska debata v naši skupščini nam je nekaj takih izrodov pokazala, zapri so tudi nekega Kadiča, ki je državo ogoljufal za okrog 25 milijonov dinarjev. Govornik se je nato dotaknil raznih gospodarskih vprašanj, zlasti tistih, ki se tičejo dolenskih krajev, kjer ni industrije in tudi ne dobro razvite trgovine. Razpravljal je o vprašanih kmečkem gospodarstvu v takih krajih, o davčnih in drugih problemih in tako-le nadaljeval:

Eksistenca za eksistenco se krha, kmet tiči v dolgovi do vratu, nič na boljšem ni obrtnik, trgovec in človek prostega poklica, kratkomalo: zastoj v vseh krogih narodnega gospodarstva, tak zastoj, kakor ga še ne pomnimo.

Človek se izprašuje, kam gre vendar ves ta denar. Odgovor pravzaprav ni težak.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je govornik razmotrival raznovrstna splošno-gospodarska vprašanja in je zavzel svoje stališče glede akcije za pobijanje korupcije ter zahteval, da se v vsem, zlasti pa javnem gospodarstvu napravi red, kar je tudi največja in splošna zahteva vseh državljanov. Zavladati morata povsod poštenost in pravičnost. To bo v korist narodu, državi in njeni blaginji.

Mi vsi vemo, da je plačevanje davkov državljijska dolžnost. Toda poudariti je treba, da morajo biti davki primerni. Plačuje pa naj jih vsak in ne samo večji del naroda. Tisti, ki o tem odločajo, morajo to upoštevati in iskati davke prav energično tudi tam, kjer jih lahko dobe in v prav izdatni meri, po drugi strani pa je treba vse krivce, ki državo goljufajo za davke in za druge stvari, poklicati na odgovornost in jih pošteno kaznovati. Na ta način bi se hitro našli zneski, potrebni za državne izdatke in prav hitro bi prenehala sedaj tako

Dr. Davorin Gros.

bili uverjeni, da bodo baš radi take preteklosti pokazali sedaj tem več smisla za občo državno korist in za dobrobit naše domovine. Pa smo se seveda varali. Komaj smo se dobro vrnili domov, že so se pričela razna strankarska nasprotstva. Prijateljstva, sklenjena na vojni in strelskih jarkih ob suhi skorji komisa, so se pričela krhati, stari prijatelji so si postali nasprotniki radi strankarstva, možje in fantje, ki so še pred kratkim z ramo ob rami stali skupaj na fronti in si prisegali večno zvestobo, so si postali hudi nasprotniki.

In kdo je imel dobiček od tega?

Strankarsko politični spletkarji, ki so si basali žepa na škodo naroda, so si prilastili vodstvo, to njihovo vodstvo pa je bilo tako slabo, da so nas kmalu privedli na rob propada. Res smo imeli dovolj vlad in dovolj ministrov, toda pri vsem tem je država vendarle propadala. Za najpotrebnejše stvari ni bilo denarja in sredstev, niti za one žrtve, ki so dale za nas zdravje in življenje, za naše invalide, pač pa je bilo vedno dovolj denarja za politične koristilovce, ki so si v najkrajšem času pridobili velikanska premoženja, izmzgavajoč narod in državo, pa so ta denar po navadi spravili na varno, pogosto izven naše države.

Govor tovariša

Dr. Davorina Grosa

Predsednika pripravljalnega odbora krajevnih organizacij v Novem mestu.

Dragi tovariši bojevniki!

Kot predsedniku pripravljalnega odbora Krajevnih organizacij Združenja borcev Jugoslavije v Novem mestu, mi je ob otvarjanju današnjega zbora borcev v naši prelepi dolenski metropoli prijetna čast, pozdraviti prav od srca vas vse, ki ste prišli v tako častnem številu na naš zbor.

Pozdravljam vas vojske iz svetovne vojne, branilce Krasa in Soče, posebej pa še vas dobrovoljce, ki ste v zmagoslavnem pohodu pomagali osvoboditi Srbijo in s tem ustvariti nam vsem svobodno lastno državo, o kateri smo vedno sanjali in po kateri smo vedno vroče hrepeneli.

Pozdravljam vas, koroške borce, ki ste do končani svetovni vojni iz čistega idealizma še enkrat zastavili svoja življenja za našo prekrasno Koroško in jo rešili izpod tujčevega jarma, pa so nam jo nespodobni voditelji žal zopet zapravili.

Vesel sem, da morem pozdraviti v naši sredi tudi drage goste iz Ljubljane, naše preizkušene in požrtvovalne borce od osrednjega odbora: tovariše Vidmarja, Fabjančiča in Šturma.

Silen in odkrit ter mogočen pozdrav pa veljaj našemu prvemu in največjemu borcu, našemu narodnemu kralju, Njegovemu Veličanstvu Kralju Aleksandru I., kateremu vzkliknite z menoj: Zdravo! (Viharno odobranje).

(Govornik prebere nato vdanostno brzojavko, ki se je poslala z zbora).

Tovariši bojevniki!

Šestnajsto leto poteka, odkar smo se vsaj po večini vrnili iz vojske, razredčeni, izmučeni, oslabei, nekateri pohabljeni za vse življenje, pa vendar veseli in srečni, da bomo v naših svobodnih domovih, v naši lastni državi pričeli boljše življenje, da nas tujec ne bo več trpinčil in zasmehoval na naši lastni zemlji. Kaj hitro smo pozabili na vse vojne grozote, zadovoljni, da smo si rešili iz svetovne morije vsaj golo življenje. Domovina nas je sprejela razigrana in slavnostna kakor nevesta. Bili

Pogled na dolensko ljudstvo, ki je napolnilo Glavni trg v Novem mestu.

neznosna bremena in dajatve v naših krajih, ki obupno ieče pod njimi.

Na poštenem državnem gospodarstvu smo zainteresirani vsi, posebno pa mi borci, vsi oni, ki so pomagali graditi našo državo, katero upropaščajo razni paraziti in izkoriščevalci. Borci, ki bodo v slučaju vojne morali kot prvi braniti državo pred vsakim sovražnikom, imajo pač pravico poskrbeti za to, da se prične na vseh koncih in krajih s poštenim in smotrenim gospodarstvom, da se davki pametno uporabijo, da prenehajo razne zlorabe narodnega premoženja. Imajo pa tudi pravico, da zahtevajo kaznovanje vseh krivcev, pa naj se nahajajo kjerkoli. Na mah bo boljše in borci bodo poskrbeli za to, da bodo krivci poklicani na odgovornost in da bodo prešli kar so zaslužili.

Iz tega, kar vsak dan vidimo, smo se uverili, da na ta način ne more iti več naprej, vendar pa posameznik ne more tega odpraviti. Treba je sloge in skupnega delovanja vseh poštenih in sposobnih mož. Zato se vzdramite, borci, strnite se v Združenju borcev Jugoslavije, bodite zopet složni med seboj, kakor ste bili nekoč v strelskih jarkih. Zavedajte se, da proti domovini nevarnost, notranja radi izkoriščanja naroda po pustolovcih, in če bo šlo to tako naprej, se bodo tem notranjim sovražnikom pridružili tudi še naši zunanji sovražniki, ki povsod preže na nas in komaj čakajo prilike, da bi nam zopet zadali kak udarec. Ker pa bomo ravno mi borci morali braniti domovino pred vsakim sovražnikom, zato je naša dolžnost, da to preprečimo, kar bomo najbolje storili, ako smo notranje močni, ako je naša država čim močnejša na znotraj, kajti potem bo močna tudi na zunan. Zato prenehajte s praznim besedičenjem, pojdite na delo v okviru našega pokreta, ki bo rodilo najboljše uspehe za nas vse in državo kot našo skupnost. Spoznajmo že enkrat vsi, da je treba pozabiti na mala nevažna gesla in razlike, ki so nas razdvajale do sedaj. Potrebno je, da na trezen in možat način poskrbimo, da zavлада red, poštenost in pravica v vseh vprašanih, ki so važna in v katerih se nam odpira vsa mizerija današnjih dni. Iščimo nova pota, čista in poštena pota, za katera nam jamči naš pokret.

Dovolj mora biti kruha za vsakega našega človeka, pa naj bo po poklicu to ali ono. In dovolj bi ga bilo v naši državi, če bi bilo povsod vse v redu in nam ne bi tuji odjedali najboljši kruh. V naši lastni državi mora končno vedar že biti naš človek povsod prvi, ne samo na takih mestih, kjer igra le podrejeno vlogo.

Govor tov. Vl. Fabjančiča

I. tajnika Združenja borcev Jugoslavije

Bojni tovariši! Državljanji!

Srečnega se človek počuti, ko lahko govori kot vojak vojaku, da se pomenita, kaj jima leži na srcu in kaj bi se moralo storiti, da bi bilo bolje. Presrečen je tudi človek, da lahko kot star vojak iz svetovne vojne govori zbranim tovarišem-vojakom izza časa vojne in tistim mlajšim, ki so služili vojake šele po vojni, da jim govori kot nadstrankar, ki ni prišel loviti glasov za kake volitve, marveč, da razodene ljudstvu, kaj je to novo gibanje, ki je že razgibalo celo našo deželo, zakaj se je začelo in kam pelja.

Na Veliki petek pred en tisoč devetsto in enim letom se je pretrgalo pregrinjalo v templju od vrha do tal. Odrešenik je umrl na križu. Njegovo trpljenje je duševno rešilo človeštvo, ki je trpelo v temi. In je prišla Velika nedelja in ž njó — Vstajenje.

Brez trpljenja ni povelčanja, brez žrtev ni zmage.

Tudi mi živimo danes v časih, podobnih v marsičem tistim, ko je ves trpeči svet željno pričakoval Odrešenika, ga res učakal in stopil z njegovim trpljenjem v — Novo življenje.

Temni so časi, obup in malodušje tiščita za grlo obubožano in izstradano ljudstvo. Strašna gospodarska kriza skoro po celem svetu se nadaljuje in ji ni videti konca. Bolno, na smrt bolno je svetovno gospodarstvo. Liberalno-kapitalistični sistem proste, divje tekme brez reda in načrta se zvija v smrtnih krčih; togotno, obupno, strahovito hropeč in v divjih kletvicah sikajoč, vendar umreti noče. Priklenjen je na to življenje, na katero ima toliko lepih spominov: na ogromne, nezaslišane uspehe, bogastvo, razvitek tehnike do nesnanjih višin, uživanje in izživetje brez konca in mere, neomejeno vladanje nad milijoni, nad narodi, nad vsemi ljudstvi vseh jezikov, nad vsemi morji

Mi borci smo aktivno posegli v tok zgodovine takrat, ko se je v potokih prelivala kri, ko so naša življenja vsako sleherno minuto in sekundo visela na najtanjši nitki, zato smo tudi poklicani, dolžni in odgovorni, da zavlada red in poštenje med nami in povsod v vsem javnem življenju. Ravno mi, ki smo bili orodje zgodovine v svetovni vojni, smo poklicani, da to delo izvršimo. Šola, ki jo imamo mi za seboj je najtrša šola, zato moramo tudi dokazati, da smo se v tej krvavi šoli nekaj naučili, kar hočemo in moramo uporabiti v izključno dobrobit celega naroda.

Strnimo naše vrste, organizirajmo okrog sebe vse, ki so pošteni in sposobni. Zavrzimo za vedno ozkosrčne pomisleke, zavrzimo nizka prerekanja in delitev narodnih sil. Podajmo si roke vsi borci cele države, vseh stanov, prepričan in ver ter vseh prelepih delov naše šiine države!

Da smo na pravi poti, nam dokazuje dosednji odziv v širokih plasteh našega naroda. Kdor je videl obraze naših borcev na naših shodih v Ljubljani in Mariboru, ta se je prepričal, da je naš pokret prepotrben. Kdor čita naš list, naš „Prelom“, ta mora uvideti, da so naša načela poštena, čista, da streme za izključno dobrobitjo naše države, ki mora biti močna, da bo v strah in trepet vsem našim sovražnikom in v pomirjenje nas samih. Pripravljeno imamo stisnjeno pest za vsakogar, kdor seje razdor in krivico med nas ter želi umazanega dobička na naš račun. Za vse poštene ljudi, za nas vse, tudi za naše brate širom sveta pa imamo odprto srce.

Zasluzeno kazen vsem krivcem, poštenjakom pa dober in obilen kruh v močni in enotni Jugoslaviji!

Možje! Borci! Somišljeniki!

Slišali ste program našega pokreta, slišali ste, kakšne razmere vladajo v našem gospodarstvu, razmere ki kriče do neba po temeljitem očiščenju, slišali ste zagotovila iz ust našega osrednjega odbora. Zapišite si vse to na dno srca.

Pojdite domov in širite našo misel med znanci in prijatelji, zavedajte se, da je rešitev domovine samo v poštenem in pametnem gospodarstvu, nekorrumpirani upravi, kajti le pod temi pogoji je zagotovljen obstoj vsem slojem našega naroda. Naš pokret hoče in bo to dosegel: zato vam kličem ob zaključku današnjega zborovanja še enkrat in ponovno: strnite in združite se za boljše bodočnost nas vseh in cele države.

Zdravo!

in kontingenti, nad celo zemeljsko kroglo. Zavladal je nad naravnimi silami, ki so jih odkrili največji umi človeštva, tudi nadzemeljske, zračne sfere mu niso ostale več prepovedane. Kaj zato, če so njegov zmagoslavni pohod v višave

Vladislav Fabjančič, I. tajnik „Boja“.

oblasti, sile, uspeha in uživanja spremljale krvave vojne, gospodarske depresije, vstaje, revolucije, trpljenje kmečkih in delavskih družin, kolonialni imperijalizem in zasužnjevanje narodov, samo da se je zadovoljivo brača statistika, mrtve črke na trpežnem papirju, samo da je pot peljala navzgor k vedno večjemu bogastvu in uživanju posameznikov. O, prosperit! Žeja po bogastvu, lov za zlatom, nenasično hrepenenje po nasladah, po dožitvju vseh zemeljskih strasti, nebrzdane vladateljnosti, brezobzirnega pohlepa, o ti doba zlatega telefa, kam si prišla, kaj je s teboj, o ziato tele, s teboj in s tvojimi malikovalci?

Ne veste več nikamor naprej. Vsi zdravniki in coperniki ne vedo več, kaj naj dajo zavžit

zlatemu teletu, da ga ohranijo pri življenju. Malik hrope, se stresa v smrtnih krčih. Okrog sebe pa razširja zaduhel smrad, saj vendar razpada pri živem telesu. In v tem neznosnem ozračju se duše množice, širijo se nalezljive bolezni, divjajo kuge, krvave državljanske vojne, revolucije, borbe narodov, smrdi strahotna korupcija, tatvina, rop, umori, gniloba povsod, razpadanje; vmes pa solze trpečih, molitve in kletve lačnih, sestradanih, golih in bosih, obup in nemi srd brezdomcev.

Strašno je umiranje zlatega telefa. Kot v skrivnem razodetju sv. Janeza, ko prihaja Anti-krist in ž njim konec sveta.

Dà, živimo v velikih časih, ob prelomu stoletij, ko umira stari svet ob bobnenju zem-

Kot nekoč, se tudi danes oglašča med našim ljudstvom klic po stari pravdi. Kaj pomeni ta beseda? Vsi dobro vemo, da je v njej izraženo naše narodno hrepenenje po svobodi, socialni pravičnosti in urejenem življenju starega slovanskega poljedelca, ko je še živel v zadrugah in se je pokoraval ukazom svojih očakov, ki so mu vladali po geslih tisočletne narodne modrosti. Tisti stari časi so sicer davno minuli, vendar ljudstvo še vedno hrani globoko v duši spomin na sivo slovansko davnino in na njeno dragoceno sporočilo.

Govorniki na balkonu Šmalčeve hiše. Besedo ima dr. Gros.

lje, ob grozi človeštva; daleč, daleč na obzorju pa se svetlika rahla zarja nove dobe, novega, lepšega, pravičnejšega sveta.

Ne samo v drugih deželah, tudi pri nas v Jugoslaviji živimo na prelomu časa. Staro gnije in propada — če je kaj smradu ali ne, ne vem. Naj vpraša vsak sam svoj lastni nos. — Nove kali poganjajo iz zemlje. Zima se umika pomladi. Vendar je jugoslovanska zima silovito trdovratna.

Kakor pa je gotovo, da po najzanimnejši, najostrejši, najstrovejši zimi že tisočletja redno zapihljajo gorke sapice, se vzdrami zemlja, zacvetu trobentice in vijolice, ozeleni gozd in zapojo v njem ptičke, tako gotovo je ni sile, ki bi večno držala duševno zimo nad našo lepo, ljubljeno Jugoslavijo. Tako gotovo, kakor smo gotovo bojevniki, borci iz najkrvavejših dni človeške zgodovine, tako gotovo mine tudi jugoslovanska duševna zima in napoči jugoslovanska pomlad.

Zato jamčijo bojevniki, vojaki, bivši, sedanjí in bodoči, menda edini, ki še niso prelomili svoje besede, ki se pa tudi, razen božje jeze in pravice, ničesar, ampak prav ničesar ne bojijo na tem svetu, saj hujših stvari, kot so jih že prestali, pač ni!

In kaj se nam je bati? Mi ne iščemo vodnika, ga že imamo, je dober, pravičen in sposoben, je vojak kot mi sami, preizkušen v treh hudih vojnah, on ljubi svoje vojake in svoje ljudstvo, pa nas bo tudi znal prav peljati. Ta naš vodnik, naš vrhovni poveljnik ni noben drugi kot naš modri, viteški kralj Aleksander, ki ljubi red in postavo, ki pa je že enkrat, ko je priklopela sila do vrhunca in grozila uničiti našo s krvjo najboljših, najhrabrejših sinov ustvarjeno Jugoslavijo in napraviti njen narod za sužnje pohlepniim tujcem, presekal s svojo svetlo sabljo zapleteni gordijski voz, pognal domov krvavo skupščino in razgnal vse zlasane stranke in strančice brez ozira na njihovo slavno ali neslavno ime in preteklost.

Nekaj časa se je zdelo, da je napočil po tej odločilni operaciji boljši čas. Ljudje so se kar oddahnili. Govornik je nato v svojih izvajanih razmotirval nadaljni duševni razvoj tistih, ki jim je bil namenjen pouk šestega januarja l. 1929., koliko so se iz njega naučili in kakšne posledice so izvajali v svojem nadaljnjem zadržanju napram vprašanju javnega življenja. Nato je izjavil: „Če bo potrebno, da borci pomagajo napraviti red in osnažiti, kar se mora osnažiti, bomo rekli: „Tu smo!“ In bomo sledili ukazu domovine.

Tako, torej, tovariši: mi smo vojaki v civilu, mi se s politiko ne pečamo, še manj pa s strankarstvom. Mi smo vedno pripravljene braniti domovino, našo ljubljeno Jugoslavijo, pred vsemi sovražniki, kakršnikoli se nam bodo postavili nasproti. In tudi zmagati nameravamo. Pa

naj pridejo ti sovražniki od zunaj ali od znotraj. S to svojo odločnostjo se zvesto držimo svoje vojaške prisege. Držimo pa se tudi istousmerjenih pravil Združenja borcev Jugoslavije.

Kar vojaki zapišejo, to niso fraze, to ni gostobesednost. Kar vojaki obljubijo, to drže. Tako bodo držali tudi svoja pravila.

Bojni tovariši! Na drugih velikih zborovanjih sem imel že priliko tolmačiti vse točke naših pravil. To so storili tudi drugi tovariši. Vse to je objavljeno v „Prelomu“ in „Bojevniku“. Kar tam piše, to drži in pri tem ostane.

Danes hočem na tem mesu poudariti predvsem prvo točko, ki pravi, da smo „nadstrankarski pokret za duhovno in stvarno pravo narodne in državne obrambe ter za po-

speševanje vsestranskega napredka celokupnega našega naroda“, ter zadnjo točko, ki pravi, da pridobivamo „somišljenike za duhovni prepород širokih narodnih plasti v dosego socialne pravičnosti in spoštovanja etičnih in človečanskih načel“.

K točki prvi naj omenim: „Mi smo nadstrankarski. To se pravi, mi nismo stranka. Stranka je samo en del naroda. Stranka ni celota. Mi pa hočemo biti celota, občestvo vseh poštenih ljudi, vseh državljanov, celega naroda. Izvzeti so samo nepošteni, sebičneži in izkoriščevalci. Naši člani so lahko po vseh strankah in drugih društvih in organizacijah, samo pošteni morajo biti tudi tam, ne samo pri nas. Če pa nočejo biti pri nobeni stranki, je njihova stvar, saj so polnopravni državljani in še celo vojaki, ki vedo, kaj smejo in kaj ne, in si ne dajo ukazovati razen od ustave in postave od nikogar, najmanj pa od škart — ne mislim na telesne škarte, ki so lahko pošteni ljudje, ampak na moralne škarte, na duševne pokyevke, ki so kuga naroda. Poudarjam pa tukaj prav odločno: mi smo nad strankami, ne samo nad eno, ampak nad vsemi, in si prav odločno prepovedujemo, da bi se katera sklicevala na naš pokret in ljudem razkladala, da je ona stranka borcev, mi pa njeno gibanje. In da je to eno in isto. Tovariši, to je golufija, to je varanje. Naj si pridobe pristašev — to jim je prosto — z lastnim programom, na svojo pest, pod lastno firmo, naj pa se ne skrivajo in sklicujejo na našo sveto, neoskrunjeno zastavo Združenja borcev Jugoslavije, ki je samolastno gibanje celega delavnega naroda, ki gre svojo samostojno pot, kamor ga kliče velika zgodovinska naloga, a se ne vtika v strankarske razprtije, v borbo za razna mastna mesta in korita! Vsem tem kličemo pravočasno, a svarilno: držite se svojih zadev! Roke proč od našega, kot kristal čistega pokreta! Upamo da so zdaj zadostno opozorjeni in da ne bo treba novega, izdatnejšega svarila.

Mi smo pokret, gibanje, torej ne kaka navadna organizacija, mi smo glasniki nove, boljše dobe celega našega naroda, mi smo bobnarji, ki bobnamo skupaj za pošteno, pravično stvar vse vojake, bivše in bodoče, one iz svetovne vojne in one iz poveljne dobe, vse čiste in dobre ljudi, zlasti pa tudi naš up, našo nado, našo borbena mladino, da se vsi priključijo temu očiščevalnemu gibanju, da postane resnični, ogromni usodni Valjar zgodovine, ki bo strl v prah vse, kar je grdega, zlobnega, gnilega, in utrl široko cesto v obljubljeno deželo Dobrote, Usmiljenja, Prijateljstva, Pravice, Vstajenja in notranjega Preporoda vseh ljudi, vseh stanov, vsega naroda.

Dà, tovariši, in s tem prihajam k zadnji točki: mi smo po svojih oblastvno potrjenih pravilih za „duhovni prepород širokih narodnih plasti“, ker hočemo „doseči socialno pra-

vičnost" in ker hočemo, da se „spoštujejo etična in človečanska načela“.

Mi pripravljamo narodno in državno obrambo na duhovnem polju. Država uživa mir in si je ne upa napasti noben, še tako hud sosed, če je dobro pripravljena na obrambo. Brambovci so vojaki. Če naj bo vojak dober, mora imeti močan duh. Vojaki so iz ljudstva. Če naj bo narodna obramba silna, močna, mora biti ljudstvo zadovoljno. Ljudstvo pa bo zadovoljno, če bodo razmere v državi take, da bo lahko zadovoljno, če bo življenje znošno, če zavlađa red, pravica in poštenost. Če se torej borimo za pravico in poštenost, zeper korupcijo in pokvarjenost, se natančno in z železno logiko držimo točke 2. svojih pravil, ki jih kot vojaki razumemo po vojaško, to se pravi dobesedno, brez mečkanja, brez cincanja in laži.

Tako tudi dobesedno razumemo „socialno pravičnost“. Kmet se trudi, se poti in gara, odkar stoji svet in prebiva na zemlji človeški rod. V potu svojega obraza prideluje ljubi kruhek zase in za nas vse. Ali pa so dobri taki časi, da ta glavni steber vsake države, posebno pa poljedelske, kot je naša, hira, se potaplja, propada in ne ve, kaj bo z njim, če bo šlo tako naprej? On, ki druge redi, ima često komaj kaj za jesti, poznam kraje, kjer mesece otepljejo le krompir, pa komaj vedo za kruh, za ogenj, sol, petroleje in kaj še-le tobak, tega sploh nimajo, čeprav so se pošteno potili in si pridobivali krvave žulje celo pomlad, poletje in jesen? O obleki, davkih in drugih stroških niti ne govorimo. Tu nekaj ni v redu. Mi ne dolžimo nikogar, pač pa želimo pomagati. Pomagati pa se ne da drugače, kot da se začne čisto drugače kot dosedaj. Nov čas prinaša nove naloge. Nove naloge pa zahtevajo novih ljudi. S starimi ni nič več. Od starih ni rodu. Začenja se nov svet. — Kmet se mora zbuditi. Vās je zdravje, temelj, studenec naroda. Kmet mora vstati s svoje grude in se priključiti novemu gibanju borcev Jugoslavije. Kmet je najboljši vojak in največ vojakov je kmečkemu stanu. Zatorej ima kmet svoje pravice. Prva, ki jo mora zahtevati, je ustanovitev take zbornice, kot jo imajo že zdavnaj vsi drugi stanovi: lastne kmetijske zbornice. V njej morajo kmete zastopati kmetje sami.

Najti se mora način, da bo kmet mogel po poštenu ceni vnovčiti svoje pridelke. Urediti se mora razmerje med tistim, kar kmet lahko proda in kar mora kupiti. Ni prav, da kmet za trdo, krvavo delo dobi tako malo, tuj industrijec mu pa svoje železo, orodje, obleko in sploh vse industrijske izdelke tako drago prodaja. Tu se mora napraviti red.

Delavstvo je drugi najštevilnejši delavni stan. On izdeluje toliko dobrin za celi svet. Vse, kar nam olajšuje življenje, je delo njegovih rok. Navzlic tej nepobitni koristnosti za vse gospodarsko življenje je delavstvo pri vsaki gospodarski krizi najbolj zadeto, sedanja svetovna kriza pa ga je spravila na rob propada, v strašno bedo, pomanjkanje, lakoto, v najgroznejšo vseh groz, ki ji ni konca in kraja, v brezposelnost. Kakšen je gospodarski sistem, ki dopušča, da je kaj takega sploh mogoče? Vsak človek, rojen po podobi božji, ima pravico ne le do življenja, ampak tudi do sredstev za pošteno preživljanje. Ima torej pravico do dela in zadostnega zaslužka. Javne institucije mu morajo delo preskrbeti, miloščina ni nič, brezposelnost niso nič, treba dela. Če pa je družba taka, da dela ne more preskrbeti tistemu, ki dela hoče, je nesposobna, njen mehanizem ni v redu. — Pravilno urejena človeška družba sploh ne pozna brezposelnosti, najmanj pa strahovito hiranje in propadanje delavoljnih, pa nezaposlenih množic. In še nečesa ne bi smela poznati pod nobenim pogojem: da bi delavstvo plačevalo celo za smrtni konkurenčni boj v industriji. Določiti se morajo, in sicer z zakonom, minimalne mezde in plače, pod katere iti je zločin zoper skupnost in državo. Saj na tem bi imela interes celo industrija sama, da bi se vendar neke ustavil divji konkurenčni boj. Vse socialne pridobitve, ki si jih je delavstvo priborilo v težkih borbah tekom desetletij, morajo ostati in se pravilno izpopolniti, delavstvo mora kot punčico v očesu čuvati svoje strokovne organizacije, ki branijo njegove interese, te pa morajo brezpogojno biti enotne in ne cepljene po strankah in svetovnih nazorih.

Tako pravilno zaščiten delavstvo pa se mora smatrati kot sestaven, koristen del naroda in mora skupno z vsemi drugimi delavnimi stanovi bojevati skupno borbo za ohranjanje razmer, za boljše dni države, celega naroda in s tem tudi samega sebe.

Tovariša Vidmar in Šturm sta vam že govorila o tem, kako gledamo mi borci na vprašanje trgovcev, obrtnikov, podjetnikov, kakor tudi na krize in težave uradnika in nameščence sploh. Zato ne bom ponavljal. Povem naj le našo glavno misel, in ta je: za pošteno delo —

pošteno plačilo! Ni prav, da bi se slepar, ki nič ne dela, ampak samo špekulira, v pest smejal tistemu, ki je priden in dela ter gara svoj živni dan. Tukaj bomo morali mi vojaki napraviti red in pravico.

Zdaj prihajam h koncu govora, ebenem pa k odgovoru na vprašanje, ki vam je vsem na koncu jezika.

Mislím, da se nič ne motim, če tole vaše nemo vprašanje takole nekako postavim:

„Lepo! Kar ste povedali, je vse res. Kdo to bolje ve, kot mi kmetje, delavci, obrtniki in nameščenci. Da nam ne gre dobro, to proklete trdo čutimo. Sami se čudimo, kako smo doslej vse nadloge zdržali.“

Tudi ne moremo reči, da ni lepo tisto, kar pripovedujete o programu bojevnikov. Vsi smo zato, vsi mi, kar nas je vojakov, sploh vsi poštenu ljudje, pa nič za to, če so bili vojaki ali ne, vsi, prav vsi, moški in tudi ženske, stari in mladi.

Kar poveste, je pravično, mi, ki vas poslušamo, vas le vprašamo, kako naj se to izpelje? Kaj boste vi storili, ki ste nas klicali, in kaj na storimo mi, ki vas poslušamo?

Bojni tovariši! Vaše vprašanje je pametno in upravičeno.

Zato bo tudi naš odgovor jasn in razumljiv za vsakega, ki zna rabiti svojo pamet.

Mi smo najprej vojaki; kadar je mir, v navadni obleki, kadar je vojna, v uniformi. V vojni strogo poslušni, v miru pa smo tudi državljani, ki imajo pravico in dolžnost misliti in tudi povedati tisto, kar mislijo, da je prav. Vojak govori navadno z orožjem. In kadar on pove svojo, je mir besedi.

Petnajst let nismo rekli nič. Dovolj smo govorili na frontah. Naša beseda je bila grom in pekel. V treskanju granat, smrtnih min in strupenih plinov smo preizkušeni. Smejemo se otročjim strahovom, ki lahko pretresejo stare babe in srajčnike.

Na čelo gibanja Združenja borcev Jugoslavije smo se postavili vojni dobrovoljci, ki lahko trenutne strahovalce naše ožje domovine in našega čvrstega, poštenega, krščanskega ljudstva takole vprašamo:

„Kaj ste pa vi storili za državo, storili tedaj, ko so naši tovariši padali zanjo, ko smo mi — še živi — sprejemali krvave rane? Razen krušnih kart sebi, ali ste kaj delili ljudstvu? Na nobeni fronti vas nismo zagledali. Bojni dim vam smrdi. Pač pa vas je imenitno pogledati po končanem delu. Takoj ste pripravljani priglasiti se za posestnike. Poznamo vas: vi niste od tistih, ki hočejo najprej sejati, pa potem — po trpljenju, bojazni, molitvi, priprošnjih — žeti; ampak ste od tistih, ki pustijo druge sejati, vi pa hočete samo — žeti.“

Vaša pot ni poštena, zato pelje v pogubo. Božja pravica pa bo dala, da boste pogubljeni vi, ki hodite kriva pota; ljudstvo pa, ki je pošteno, ki dela, se poti v krvavem znoju, moli Boga, spoštuje pravico in resnico, ljubi in uboga Kralja in Domovino, to ljudstvo bo ostalo živo, čeprav trpi, bo mogočno, bo zdravo, bo pokonci, ko o njegovih trenutnih strahovalcih ne bo ne duha ne sluha več.

Mi borci verujemo v življensko silo našega naroda, verujemo v nezmagljivost Božje resnice in pravice. Kaj pomagajo vse spletke, vse izmišljotine, vse grdobije, ko pa božji mlini meljejo — sicer počasi, ampak zanesljivo!

Gibanje borcev Jugoslavije mora zmagati, ker je pošteno, ker ni podkupljeno, ker ga podkupiti sploh ni mogoče. Zmagati mora, ker je pravično, kajti ono ne prinaša maščevanja, marveč pravico in zadoščenje. Zraven pa tudi odpuščanje in ljubezen.

Zmagati mora, ker se v njem zbira vse ljudstvo, mladi in stari, moški in ženske, vsi poštenu ljudje. Zmagati mora pa še prav posebej, ker ga vodijo ne le v osrednjem odboru, marveč v zadnji vasi naboljši, najpogumnejši in najpoštenejši ljudje vsega naroda — to so vojaki. Ko vse odneha, pride vojak, in tedaj je — mir besedi!

Po vsem tem je jasno, zakaj sklicujemo vojake: ne morda zato, da bi začeli vojno. Če nas bosta klicala Kralj in Domovina, bomo vsakemu sovražniku temeljito pokazali, kaj je Slovenec in Jugoslovčan, opomnili ga bomo še prav posebej, da se ne spodobí pozabiti, kdo je pravzaprav ta — že nekoliko zanemarjeni kranjski Janez.

Sklicujemo v miru vojake tudi zato, ker so to cvet naroda, fantje od fare, ki se ne bojijo razen božje jeze ničesar in ki poznajo le svoje prave vojaške komandante, ne pa kakih škart, ki jih vidimo le v miru, v vojni pa se skrivajo kot zajci, škart, ki bi radi nekaj komandirali in ljudstvo strahovali, pa jim bomo mi vojaki na prste stopili, da bodo zacvilili in se spomnili, da niso vojščaki.

Mi smo bojevniko navišjega poveljnika v nebesih in najvišjega poveljnika na zemlji. Ko mi pridemo, je prav, da se drugi umaknejo,

po možnosti v mišjo luknjo — in začno pre-mišljevatí:

Zakaj so stopili naprej vojaki? Ali je vojska ali pa sodni dan?

— Ni ne vojska, ne sodni dan, ampak sila se ljudstvu godi velika. Ne daj Bog, da pride sodni dan! — O vojaki, pomagajte! Kadar je ura najhujša, pomaga vojak.

Tudi zdaj je ura huda. Da je res tako, veste vi in vsak otrok v zapečku.

Zato pa se je pojavil vojak in kliče, kliče — druge vojake skupaj.

Mi smo borci — mi smo bobnarji. Tolčemo ob vojaški boben, eden bolj hripavo, drugi bolj čisto, ampak mi bobnamo.

Vojaki, pridite! Zbirajte se okoli Združenja borcev Jugoslavije! To je pravo zbirališče borcev za kralja, državo, poštenost in pravico.

Pa prav nič se ne zmenite za tisto, kar vam pripovedujejo krivi preroki. „Ta je zaprt, oni je zaprt.“ Jaz, ki tukaj, pred vami stojim, zame so dejali, da sem zaprt. Bil sem v Beogradu samo zato, da povem, komur treba, kako je pri nas in kaj boli našega človeka. Slišal sem, da pravijo, da sem zaprt. Jaz se zato nisem zmenil, vedoč, da bodo nekateri nekoč res zaprti — to so goljufi, sleparji in strahovalci poštenega slovenskega ljudstva.

Kako bomo zmagali? Ko bo skupaj ves narod, vse pošteno slovensko ljudstvo, pa tudi vsi poštenu Srbi in Hrvatje, vsi bojevniko Jugoslavije — in to bo kmalu, kajti naše gibanje ni osamljeno — ono vstaja in se razvija po celi državi — tedaj, ko bo od bojevniške misli prešljen ves narod, tedaj nastopi oni veliki trenutek, oni duševni moment, ko se našemu evangeliu nihče več ne bo mogel ustavljati. Tedaj bo dan naše zmage, zmage pravice, resnice, poštenja — dan, ki prinese odrešenje vsem ljudem, ki so dobre volje, ki trpe in čakajo.

Razgibati se mora cel narod, vsi vojaki, vsi poštenujaki.

Mi bobnamo, mi bļjemo plat zvona! Narod pridí! Borci, zasukajte rokave, vzemite v roke svojo usodo! Skupaj bomo dosegli, da bo tema strta v prah, da vstane žareča jutranja zarja, da vstane in zaživi silno in zmogovito, v up in uteho vseh poštenih ljudi, mogočno

Združenje borcev Jugoslavije.

Doma in na tujem.

(Tedenski pregled.)

Naš zunanji minister Jevtić budno pazi, da bi se prijateljski odnošaji s Turčijo ne ohladili, zato pojde sredi meseca v Ankaru, da obišče turškega zunanjega ministra in mu vrne poset.

Trgovinska pogajanja z Nemčijo obetajo biti ugodna za našo državo. Nemčija bi bila pripravljena dovoliti uvoz 30.000 vagonov koruze in 5000 vagonov pšenice, čeprav bi ji mi radi spečali 15.000 vagonov. V dravski banovini vlada veliko zanimanje za to, kaj se bo ukrenilo glede izvoza jabolk, hmelja, sadja in lesa.

Poveljnik nemških napadalnih čet Röhm je izjavil, da ni prišel v Jugoslavijo zbog politične zveze, marveč na oddih. Nemška delegacija pa, da ima le gospodarske cilje.

Koncem tega meseca priplove v Dubrovnik jahta „Ikarus“, na kateri je urejena propagandna razstava avstrijskih izdelkov. Avstrijci so iznajdljivi in podjetni.

Gledališki dinar se pobira v kinematografih Beograda, Zagreba in Ljubljane. Publika se temu ne upira. Donos tega dinarja je namenjen za pospeševanje naših gledališč.

V početku meseca septembra se bodo zbrali na gornjem Jadranu odlični sportniki iz Bolgarije, Poljske in morda Rusije. Tekmovali bodo za prvenstvo v jadrnanju.

Naše jadranske luke obišče tudi letos britanska flota.

Kancelar Dolluss ni maral sprejeti slovenska narodna zastopnika iz Korotana dr. Petka in župnika Ivana Starca, ki sta mu hotela pojasniti želje koroških Slovencev.

„Neues Wiener Journal“, duševna hrana — na žalost edina — nekaterih naših dam, je prešel v roke nekega italijanskega konsorcija. Seveda ga bodo naše dame brale s temu primernim navdušenjem tudi v bodoče.

Rumunski minister Titulesco zna dobro zavračati Madžare, ki bi v svojo korist in škodo Male antante radi revidirali meje. Dejal je, da je madžarski revizionizem samopašen. Države Male antante pa brani trojni ščit, je dejal, pravni, moralni

in politični. Revizija je po štatutih društva narodov možna le tedaj, če pristane nanjo vse prizadete države.

Na Rumunskem so obsodili atentatorje, ki so ubili ministra Duko. Oproščeni pa so bili voditelji takozvane Železne garde. Eden izmed njih, general Cantacuzeno je pozval na dvoboj vse tiste, ki so za časa, ko je bil v preiskavi, blafili njegovo čast. Pomeril se je že na sablje s časnikiarjem Maurocordatom in mu zasekal nevarno rano.

Na rumunskem kronskega svetu so predložili kralju Karolu v podpis zakon o konvertiranju dolgov, ki naj bi pomiril besne spore med upniki in dolžniki ter povrnil deželi mir. Tako se je izrazil kralj sam. Obenem pa je vladar naglasil, da je naloga vlade ne samo, da zakone izdeluje, marveč tudi, da skrbi za to, da se izvršujejo. Iz kraljevih izjav je bilo tudi posneti, da se sklada z delom sedanje vlade. Ministrska kriza na Rumunskem je torej vsaj začasno, pri kraju.

Mala antanta in Rusija se dogovarjata o tem, kako bi plodonosno uredili svoje odnošaje. Zato se sestanejo v Ženevi Beneš, Titulescu in Litvinov.

Koliko ljudi je na Poljskem? Našteli so jih pri zadnjem štetju 33 milijonov in 54 tisoč. Od lani so se Poljaki pomnožili za 402 tisoč 465 oseb.

Poljakom je trn v peti šef nemškega oddelka za zunajo politiko Alfred Rosenberg. Pravijo, da je poljska vlada zahtevala njegov odstop, češ, da ne more biti nobenega prijateljstva med Poljsko in Nemčijo, če bo vodil nemško zunanjo politiko mož, ki je znan po svojih nasilnih načrtih glede vzhodne Evrope.

V Parizu je vlada zbrala močne čete vojaštva, ker se boji revolucije in je sklenila, da vsak poskus, pa naj pride od leve ali desne, zatre v kali.

Francija in Belgija bosta obnovili vojaško zvezo.

Državni uradniki bodo morda štrajkali v Parizu. Nevarnost je velika.

V Maroku je še zmerom polno nepokornih Kabilov, ki prizadevajo Špancem in Francozom hude skrbi. Zato sta se obe državi dogovorili, da z združenim močmi padeta čeznje.

Rusija nemara zares vstopi v Društvo narodov. Stalin pravi, da se to zgodi takoj, če vse članice Društva narodov zajamčijo meje Sovjetske Unije.

Rusija bo letos postavila 18 novih radijskih postaj na kratke valove.

Italijanski diplomati nemara spet nekaj kuhajo. Ker bi radi uredili gospodarstvo srednje Evrope, bodo začeli posebno akcijo na Grškem in v Bolgariji.

Amerika je bila pred 13 meseci na robu propada. Vse banke so bile zaprte, žito je gnilo na poljih. Še celo mogočni Ford je imel težave. Toda Roosevelt, ki je nastopil s svojo akcijo za gospodarsko obnovo (NRA), je pomagal državi spet na noge. Obnovitveni načrti se niso posrečili kar tja v en dan, marveč so bili že vnaprej zrelo preiščeni. Rooseveltova sekira je zamahnila po korenini gospodarskega zla.

V Združenih državah so veliki delavski nemiri. Vlada ne mara, da bi udarila. Zato si ljudje zmerom več upajo.

Na Kitajskem je začelo na severu stavkati 200.000 rudarjev. Menda jih organizirajo komunisti.

Kitajci bi radi dobili mednarodno posojilo. Japonci pa jim mečejo polena pod noge, kjer le morejo, ker se bojijo finančno močnega Kitaja, saj bi s tem izgubili dobro možno kravo.

Dobili bomo letos luksuzne avtomobile po 20.000 dinarjev. Japonska namreč pripravlja nov dumping.

Alahabad je v Indiji. Tam se je dogodila pretresljiva demonstracija. Imajo namreč polno gobavih, ki jih mora občina preživljati. Ker so jim znižali hrano, so začeli demanstrirati na ta način, da so kral svoje ostudne rane.

Povsod po svetu izgublja zlati standard polagoma spoštovanje, ki ga je doslej užival. Tudi Kuba kani odpraviti ga. Zato pa se bo prilagodila gibanju dolarja.

O polomu svetovnega valutnega sistema je zanimive stvari zapisal list „Times“. Trgovina je zaradi kolebanja valute in deviznih težav lani izgubila po svetu nad 90 milijonov funtov šterlingov. Sedanji denarni sistem strašno ovira pravilno razdelitev dobrin po svetu. Zlato ni prava podlaga za naš denarni sistem, gospodarstvo od tega trpi.

Občni zbor Zveze slovenskih zadrug.

V ponedeljek, dne 9. t. m. se je vršil v dvorani Delavske zbornice občni zbor Zveze slovenskih zadrug, močne matice stotin naših staroslavniških zadrug, one gospodarske oblike, ki je potrdila pravilnost zamisli Mihaela Vošnjaka, da se da samo potom nje organizirati aktivni odpor slovenskega naroda proti prodirajočemu nemškemu kapitalizmu. Naše zadrugarstvo, ki se je porodilo pod ostrim podnebjem in ob silni burji boja slovenskega naroda za obstanek, nam je postalo drago in sveto, kakor je junaku sveta dragocena sablja Dimiskija, s katero sta že njegov ded in njegov oče zadajala krutemu sovražniku smrtne rane. Naše zadrugarstvo je naš meč, ki so ga naši dedje in očetje vihteli proti silni pošasti germanizacije. Ta sablja Dimiskija nam je sveta in čuvali jo bomo kot svoje najdražje, da se z njo branimo pred kolonialnim zaslužnjem in po tujem kapitalu.

V znamenju svetih tradicij tega našega in samo našega zadrugarstva je potekel občni zbor, ki je skoro ves dnevni red odglasoval soglasno. Ob vprašanju ustanovitve sanacijskega fonda za zadrug, ki bi prišle v težavo, pa so gospodarsko pomembne ali imajo veliko število drobnih vlog, se je razvila vsestranska diskusija, kjer so govorniki za in proti, prinesli na dan ogromno argumentov. Končno je sanacijski fond ustanovljen, dana je popolna garancija, da bodo prispevki zadrug v sorazmerju z njih gospodarsko močjo in da se bo pomoč delila le tam, kjer to zahtevajo višji interesi, pa z vso previdnostjo in s polnim vpoštevanjem, da morajo žrtve zadrug biti upravljanje z vso vestnostjo.

Zvezina uprava je nato predlagala resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta in ki se glasi:

„Občni zbor Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani ugotavlja, da se je težka gospodarska kriza v naši državi še poslabšala z odredbami, ki so izšle proti kmetiškemu-gospodarski produkciji in zadrugništvu. Zato občni zbor smatra, da je treba povzeti naslednje nujne ukrepe:

I.

1. Izvršiti organizacijo gospodarstva, zlasti kmetijstva, po naprej določenem programu in omogočiti sredstva za proizvodnjo pod pogoji, ki jih kmetijstvo danes lahko prenese. Da se odstrani velika dispariteta cen med kmetijskimi in industrijskimi izdelki, naj se carinska in prometno-tarifna zaščita industrijskih izdelkov uredi tako, da ne bo šla na škodo kmeti-producenta, niti na škodo kmeti-konsumenta.

2. Zadrugništvo je najboljša gospodarska oblika, ki naj služi kot temelj pri reorganizaciji gospodarstva po načrtu. Zato se mora s celokupnim zadrugništvom postopati enako in se ne smejo enemu delu nuditi ugodnosti v škodo drugega.

II.

1. Kmetijske zadrugne so organizacije kmetov samih in predstavljajo organizirano skupino kmetov-dolžnikov in kmetov-upnikov. Zato bi bilo treba z uredbo o zaščiti kmetov, ki je zaščitila posamezne kmete, izvzeti tudi kmetijske zadrugne od določb te uredbe. To je tem bolj potrebno, ker vsa sredstva, ki so na razpolago kmetijskim zadrugam, izvirajo izključ-

no od samih kmetov, in vse izgube kmetijskih zadrug padajo konec koncev zopet na kmeta samega, kot vlagatelja ali kot člana, ki jamči s svojim premoženjem za zadrugo. Razume se, da zadrugne ne smejo izterjavati onih dolžnikov-kmetov, ki res ne morejo plačati.

2. Glede na poseben značaj kreditnih zadrug je treba izvzeti iz odst. čl. 3. uredbe o zaščiti kmetov vse kreditne zadrugne in jih oprostiti dolžnosti bonificiranja 2 odst. za plačilo dolga, izvršenega pred dospelostjo, ker bi v nasprotnem primeru morali utrpeti izgube zadrug, nastale zaradi bonificiranja 2 odst., vendar samo kmetje-dolžniki, člani zadrugne.

Če pa se zadrugne ne osvobodijo dolžnosti omenjenega bonificiranja, prosimo kraljevsko vlado, da nudi zadrugništvu sredstva, iz katerih bi se osnoval v okviru Zveze fond za pokritje izgub zadrug, nastalih zaradi bonificiranja pri odplačilu dolga, izvršenega pred dospelostjo.

3. Sredstva, predvidena v čl. 6. uredbe o zaščiti kreditnih zadrug in njihovih zvez za ustanovitev sanacijskega fonda, niso dovoljna, da zadostijo svrhi. Zato je potrebno, da kraljevska vlada najde pota in način, da v ta fond dotira iz državnih sredstev odgovarjajoče zneske, ki bi znašali vsaj toliko, kolikor doprinesejo zadrugne organizacije same.

III.

1. Raznolikost in neenakost zadrugne zakonodaje v naši državi narekuje kot najaktualnejšo potrebo, da se s čim najožjim sodelovanjem zadrugništva samega izda notni zakon o pridobitnih in gospodarskih zadrugah, ki naj omogoča našemu zadrugništvu prost razvoj.

2. Ponovno zahtevamo revizijo zakona o obrtih v tem smislu, da se upoštevajo temeljne značilnosti zadrug kot posebnih vrst pridobitnih oblik, ki ne teže za dobičkom in jih zaradi tega tudi ta zakon ne sme smatrati kot trgovska podjetja. Zadrugne se morajo predvsem osvoboditi varuštva prisilnih trgovskih združb. Vse administrativno postopanje, ki ga po sedanjem zakonu o obrtih vrše tudi za zadrugne prisilne trgovske združbe in Zbornica za TOI, je treba ob priliki revizije tega zakona preokazati v pristojnost zadrugništvu zvezam. Osobito je treba § 9. spremeniti in omogočiti, da tudi proizvajalne zadrugne lahko vrše rokodelske obrti.

3. Zadrugne kot ustanove za medsebojno pomoč gospodarsko socialno najšibkejših družbenih slojev imajo pravico, da se njihovo delo olajša z davčnimi, taksnimi in poštami olajšavami. Z zakonom o dopolnitvah zakona o neposrednih davkih so postavljeni taki pogoji za davčno prostost zadrug, da lahko vsaka zadruga izgubi za vselej oprostitev od družbenega davka, če slučajno nehote proda blago nečlanu, oziroma slučajno prodaja predmet, ki je naveden v seznamu luksuznih predmetov. Te določbe se morajo revidirati.

IV.

Dolgotrajna gospodarska kriza na eni in dolgoletna zaščita kmeta na drugi strani sta povzročili težko nelikvidnost kreditnih zadrug. Zato apeliramo na kraljevsko vlado, da nemudoma preskrbi zadrugništvu v § 14. uredbe o zaščiti kmeta obljubljeni lombardni kredit, ki pa mora biti dolgoročen, obrestna mera zanj pa vsaj 1 odst. nižja, kakor je za zaščitene kmetijske dolgove. To je pogoj, da se reši

pred izhiraanjem najboljša in doslej najkoristnejša kmetijska organizacija, to je naše kreditno zadrugništvo.

Nato je bila soglasno sprejeta resolucija, ki jo je predlagalo Udruženje inženjerjev in arhitektov, sekcija Ljubljana, in ki je bila že sprejeta od vodilnih stanovskih organizacij in društev.

Dvorana je bila polna resnih mož, marljivih oračev našega gospodarskega polja. Njih besede, redke, a premišljene, so v poslušalcu zbudile vtis, da pri teli naših zadrugarjih izražajo z eno besedo več misli, medtem ko drugod pogosto slišimo veliko besed, misel pa pogrešamo.

Dopisi.

Vrhnika. Ko prelistavam številke „Preloma“, se čudim, kako je mogoče, kaj takega v današnjem času sploh pisati, ko je vse okrog nas umazano, gnilo in pokvarjeno. Ali je sploh mogoče, da je še poštenje na svetu. No, hvala Bogu, vidim iz vaših člankov, da je še poštenje, da so še ljudje, ki hočejo za pravico in resnico dvigniti svoj glas. Vaša odločna zahteva, da mora prav povsod zavladati red, poštenost in pravičnost, je prava ljudska zahteva. Radi tega raste tudi zanimanje za Vašo organizacijo, katera zopet poživlja vero v poštenost, pravico in resnico. Kot značajni in počteni ljudje smo v poslednjih letih skoro obupavali, ko so nad nami vihteli bič protidržavnosti ljudje, ki jim je značajnost in poštenost tuja, nacionalizem in državotvornost pa samo krinka. Najbolj pa nas je in nas še straši tisto, zoper kar se tudi Vaša organizacija najbolj bori, to je **nesrečno Judežvo bratranstvo — denuncijanstvo.** Živo nam je pred očmi, ko so radi teh lažipatriotov po nedolžnem trpeli pošteni, značajni fantje in možje. Zato pa danes s hvaležnostjo v srcu pozdravljamo vse one, ki so si upali dvigniti glas poštenja in pravičnosti. Pridružili se jim bomo v organizaciji „Borcev“, ki se snuje tudi pri nas, ter bomo posvetili vse svoje delo za poštenje naroda in države, pa če tudi bomo nekaterim trn v peti. Priporočamo pa pri tej priliki vsem prijateljem, da naročijo in razširjajo list „Prelom“, glasilo poštenosti.

Ptuj. V soboto 7. t. m. se je vršil v Ptujju dobro obiskan informativni sestanek Zdruga Borcev Jugoslavije, katerega se je udeležilo nad 60 prijateljev našega gibanja. Delegat osrednjega izvršnega odbora Boja Šifrar Andrej je obrazložil, kako je prišlo do ustanovitve, kakšni so ustroj, naloge in cilji organizacije. Iz debate, ki je sledila poročilu, je bilo posneti, da je gibanje tudi v tem kraju že dobro zasidrano, da je veliko zdravega razumevanja in volje za sodelovanje. Prišlo je takoj do izvolitve pripravljalnega odbora krajevne organizacije Boja za občino Ptuj.

Izvoljenih je bilo 10 navzočih v pripravljalni odbor s predsednikom Dr. Vinkom Brenčičem, zobozdravnikom v Ptujju. Ostali odbor sestavljajo dobrovoljci, rezervni oficirji, invalidi in bojevnikih raznih stanov in poklicev, odločeni za skupno delo v smislu pravil boja. Vsi so kot ustanovniki podpisali pravila, ki bodo takoj vložena v odobritev. Ob tej priliki je 17 navzočih naročilo Prelom, lepo število je v Ptujju že starih naročnikov. S tem je ustanov-

ljena nova postojanka, oporišče za razvoj našega gibanja na dravskem polju in v Halozah, kjer razpoloženje za Boj meji na resnično navdušenje s trdno nado na njegov probaj.

Struge na Dolenjskem. Tukaj vlada silno zanimanje za list kakor tudi za organizacijo „Boj“, ki naj nam prinese boljše bodočnost in lepše čase, uniči strašno korupcijo, ki grozi upropastiti vse javno življenje in gospodarstvo. Nepoštenje in strankarstvo se je tako razpaslo, da je ogrožen od tega obstoj naše ljube domovine in blagostanje naroda. Zato v imenu svojem in svojih tovarišev, mož poštenjakov, pozdravljam ta pokret in Vas prosim, nadaljujte boj za poštenje in pravico in zoper korupcijo do zmagovitega konca. V državi mora zavladati zopet pravica in zakon. Proč s strankarstvom in korupcijo! Vse za red in poštenost! Gotovo ste čitali lansko jesen, da je poplava uničila meseca septembra Struge pri Dobrepoljah, saj so vsi časopisi stalno prinašali tozadevna poročila. Nabralo se je nebroj darov, ki so šli v stotisoče. Baš zaradi teh darov tla za ustanovitev „Boja“ niso nikjer tako ugodna nego pri nas v Strugah. Zato prosim, da posvetite našim krajem in naši občini več pozornosti. Sporočite nam, pod kakimi pogoji bi bilo možno osnovati pri nas krajevno organizacijo.

Kdo si, borec? Odgovori!

Poslušaj, vpraševalec. Nam ne gre za to, da skujemo politično ligo, še manj pa, da skujemo stranko. Smo le krdele skromnih mož in fantov, ki se trudimo, da bi se na vseh področjih sporazumeli v svrhu javnega blaga, v svrhu okrepljenja domovine. To je, naravnost povedano, naša volja in naš svet. Prijatelji, delajmo za ta cilj vsi skupaj: potem bomo še močnejši.

Sloga jači, nesloga tlači.

Opozorilo naročnikom.

Uprava dobiva pritožbe, da se naročnikom „Preloma“ list ne dostavlja redno. Uprava opozarja vse prizadete, da se „Prelom“ redno odpošilja in da je krivda izven njenega delokroga.

Da se bo mglo ugotoviti, kje je zadržek, prosimo vse prizadete, da nam vselej nemudoma sporoče, ako bi list izostal. Uprava.

Veledenjeni tovariši in naročniki!

Poravnajte naročnino vsaj deloma, da bomo vedeli, da-li ste naš resni reflektant, sicer bomo primorani, da Vam list ustavimo. Uprava.

Združenje borcev Jugoslavije je poslalo na slavnosti, ki se 14. in 15. t. m. vrše v Skoplju v opombo dvajsete obletnice, odkar so prvi južnosrbski rekruti stopili leta 1914 v srbsko vojsko, delegacijo, obstoječo iz odbornikov in zastopnikov naših podeželskih organizacij. Skopljski pripravljalni odbor nam je dal na razpolago zadostno število vozovnic, za kar mu izreka vodstvo „Boja“ iskreno zahvalo. — Delegacija odpotuje danes zvečer z brzim vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 8. Izvirno poročilo o tem potovanju naše delegacije prinese prihodnja številka „Preloma“.

Kdor se ne misli
naročiti na list

PRELOM

naj ga vrne s pripombo „Vračam“ ali „Ne sprejemem“

PRIPOROČA SE
KAVARNA
»EVROPA«
A. TONEJC

Damski
plašči in kostumi
ter vsa oblačila
za gospode
popolne elegancie
in zadnje mode

v konfekciji

Drago Gorup & Co.

Ljubljana

Miklošičeva 16

prvo nadstropje

DEŽNIKE
NOGAVICE

NA DROBNO IN NA DEBELO KUPITE NAJUGODNEJE V TOVRNI

JOSIP VIDMAR

LJUBLJANA

Pred Škofijo 19, podružje:
Prešernova ulica št. 20

BEOGRAD

Kralja Milana 13

ZAGREB

Jurišičeva 8

F. HREHORIČ

Manufakturna veletrgovina

Ljubljana, Tyrševa cesta št. 28

Telefon št. 24-04